

SEKSUALITET, FERTILITET OG SUNDHED

Hvad er seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder?

Enhver seksuel handling skal være fri for tvang og sygdom, enhver graviditet skal være ønsket og enhver fødsel sund. Det er kernen i seksuel og reproduktiv sundhed.

Sundhed i forbindelse med seksualitet, graviditet og fødsel – kaldet reproduktiv sundhed – handler om både mænds og kvinders ret til at:

- vælge med hvem de vil have børn, hvor mange de vil have, og hvornår de vil have dem
- vælge, om de vil bruge præventionsmidler og hvilke
- få information og rådgivning om abort
- få viden om sammenhængen mellem sundhed og seksualitet – både som ung og som voksen
- have adgang til sunde og sikre fødsler
- få adgang til behandling af kønssygdomme og andre ydelser, der er relateret til sundhed og seksualitet gennem hele livet.

Reproduktiv sundhed og rettigheder hænger tæt sammen med ligestilling, seksualitet og forholdet mellem partnerne både i hjemmet og i samfundet. Derfor kan reproduktiv sundhed, kvinders rettigheder og menneskerettigheder ikke adskilles.

FRA BEFOLKNINGSKONTROL TIL INDIVIDUELLE VALG

I 1994, på FN's Befolkningskonference i Kairo, satte man et foreløbigt punktum for frygten for en verdensomspændende befolkningsekspllosion. På konferencen lykkedes det 179 lande at skabe

Målene fra FN's Befolkningskonference i Kairo 1994

- Enhver skal i 2015 selv kunne bestemme hvor mange børn, man vil have, med hvem og hvornår.
- Enhver skal i 2015 have adgang til uddannelse, og ligeså mange piger som drenge skal gå i skole.
- Mødredødeligheden skal være reduceret med 75% i forhold til 1990.
- Spædbarns- og børnedødeligheden skal reduceres.
- Levealderen skal øges.

I 1999 blev det tilføjet, at:

- Hiv-raten blandt 15-24-årige skal reduceres med 25% i de hårdest ramte lande inden 2005 og med 25% i resten af verden inden 2015.
- 90% af alle unge skal i 2005 have adgang til information og rådgivning, så de kan beskytte sig mod uønskede graviditeter og hiv/aids.

Med vedtagelsen af 2015 Målene blev enkelte af målsætningerne skærpet. Blandt andet er målet nu et totalt stop for og nedgang i spredningen af hiv.

en historisk konsensus om værdigrundlaget bag begrebet seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Man gik bort fra ideen om fertilitetskontrol, som den eneste løsning på væksten i befolkningstallet, og valgte en mere individorienteret og rettighedsbaseret tilgang. Alle skulle have ret til sundhed i forbindelse med seksualitet, graviditet, abort og fødsel, og konferencen var startskuddet til en forøget indsats, som forbandt fattigdomsbekæmpelse, kvinders rettigheder og reproduktiv sundhed på en helt ny måde.

I år 2000 formulerede verdens ledere Årtusinde-erklæringen, som FN senere omsatte til otte ambitiøse, tidsbestemte mål, kaldet 2015 Målene, der fokuserer på at bekæmpe verdens fattigdom, sult og sygdomme. 2015 Målene kan ikke nås uden også at arbejde for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, som formuleret i Handlingsprogrammet fra konferencen i Kairo seks år tidligere.

HVAD GØR DANMARK?

I Danmark betragtes adgangen til seksuel og reproduktiv sundhed som en menneskeret, og Danmark og de øvrige nordiske lande har ofte været helt i front i arbejdet med at sikre seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder i verden.

I disse år er det mere nødvendigt end nogensinde, at målene fra FN's Befolkningskonference fastholdes – både i bevillinger og i politiske udmeldinger. Fundamentalistiske, religiøse kræfter i

Seksuel og reproduktiv sundhed – en definition

Reproduktiv sundhed er tilstanden af fysisk, mental og social velvære - og ikke blot fraværet af sygdom eller lidelse. Reproduktiv sundhed indebærer, at det enkelte menneske er i stand til at have et tilfredsstillende og sikkert sexliv og frit har mulighed for at bestemme, om det vil have børn, hvornår og hvor ofte.

IPPF: De seksuelle og reproduktive rettigheder

1. Retten til liv
2. Retten til frihed og personlig sikkerhed
3. Retten til lighed og frihed for alle former for diskrimination
4. Retten til privatliv
5. Retten til meningsfrihed
6. Retten til information og oplysning
7. Retten til frit at vælge om og hvornår man vil giftes
8. Retten til frit at vælge om og hvornår man vil have børn
9. Retten til at få adgang til sundhedsydelse og beskyttelse af ens sundhed
10. Retten til at få adgang til resultaterne af videnskabelige fremskridt
11. Forsamlingsfrihed og ret til politisk deltagelse
12. Retten til at være fri for tortur og mishandling

Den bilaterale sektorstøtte til sundhedsprogrammer udgør 11% af den samlede danske bistand. Fordelingen af ressourcerne inden for sektoren planlægges sammen med landenes sundhedsministerier og andre donorer, og beslutninger træffes i fællesskab. Med den bilaterale sektorstøtte kan det være svært at opgøre, hvor mange midler der eksakt går til reproduktiv sundhed og befolkningsprogrammer.

Foruden bidragene til de internationale organisationer støtter Danmark bi- og multilaterale indsatser inden for uddannelse, ligestilling og menneskerettigheder, som understøtter gennemførelsen af Kairo-handlingsplanen.

Ud over den statslige bistand støtter private danske udviklingsorganisationer også arbejdet for seksuel og reproduktiv sundhed. Sex og Samfund er den største danske organisation, der har sundhed og rettigheder i forbindelse med seksualitet, graviditet, abort og fødsel som kerneområde. Foreningen arbejder med abort, hiv/aids, kvinderettigheder, mødredødelighed, omskæring, unge, seksualundervisning og forebyggelse af uønskede graviditeter og kønssygdomme. Det sker gennem projekter, fortalerearbejde og samarbejdspartnere både i Danmark og i udvalgte udviklingslande. Derudover indgår Sex & Samfund i en række faglige netværk for at få andre danske udviklingsorganisationer til at inddrage seksuel og reproduktiv sundhed i deres programmer og projekter.

LINKS

Sex og Samfund
<http://www.sexogsamfund.dk>

Danida
<http://www.danida.dk>

FN's Befolkningsfond, UNFPA
<http://www.unfpa.org>

International Planned Parenthood Federation, IPPF
<http://www.ippf.org>

Ti-året for FN's Befolkningskonference
<http://www.countdown2015.org/>

USA, visse muslimske lande og Vatikanet har nedprioriteret deres finansielle støtte til området, og de arbejder aktivt for at udvande Kairo-handlingsplanen. Det koster liv og velfærd for især de fattigste i udviklingslandene.

Den danske udviklingsbistand omfatter på flere måder befolknings spørgsmål og sundhed i forbindelse med seksualitet, graviditet og fødsel. Og både Danida og civile organisationer som Sex & Samfund arbejder med området.

Multilateralt støtter Danida f.eks. Verdenssundhedsorganisationen, WHO, UNICEF, UNAIDS, og FN's Befolkningsfond, UNFPA, som samarbejder med regeringer i udviklingslandene om at forbedre den reproduktive sundhed. Derudover støttes International Planned Parenthood Federation, IPPF, som er verdens største ikke-statslige familieplanlægningsorganisation.

Bilateralt støtter Danida sundhedssektoren i udvalgte udviklingslande gennem sektorprogrammer. Danmark har sundhedssektorprogrammer i Bhutan, Ghana, Kenya, Mozambique, Tanzania, Uganda og Zambia. Danida har prioriteret indsatsen mod opbygning af sundhedssystemer generelt, hiv/aids, børn og mødres sundhed samt adgangen til prævention. Derudover lægges der vægt på, at klinikker og hospitaler tilbyder behandling og rådgivning for alle – både unge, mænd og kvinder, gifte og ugifte. Endelig pointerer man nødvendigheden af beskyttelse mod tvang og af fuld information om rettigheder og muligheder i forhold til reproduktiv sundhed.

Hvert minut ...

- dør **1** kvinde af komplikationer under graviditet eller fødsel
- smittes **10** mennesker med hiv. De fleste er unge og halvdelen er kvinder
- får **100** kvinder en abort. De 40 er usikre
- oplever **110** kvinder komplikationer i forbindelse med en fødsel
- bliver **380** kvinder gravide. Halvdelen af dem uden at ønske det